

Any investments or savings are made with some risk. There are several ideas and topics which should be well known for everybody:

1. The relationship between risk and return. The greater the amount of risk an investor is willing to take, the greater the potential return is expected.
2. Historical behaviors and outcomes as main source for risk quantifying. Standard deviation as volatility indicator and the common method of risk measuring.
3. Systematic risk and Unsystematic risk as two main theoretical risk categories: interest rate risk, inflation risk, currency risk, liquidity risk, country risk, business risk, credit risk.
4. Overview of general risk's managing methods known as Risk Avoidance, Risk Reducing and Risk Assumption
5. Advantages and disadvantages of portfolio diversification method, concept of Modern Portfolio Theory by Harry Markowitz.
6. Theories, metrics, and strategies that have been identified to measure, analyze, and manage risks: beta, Value at Risk (VaR) and the Capital Asset Pricing Model (CAPM)

Making the overall understanding of those topics may give a high financial literacy improvement on the macro level. Hence, people would be aware of several theoretic concepts and practical skills for dealing with inevitable risks both in professional and personal life.

References:

1. Diversified Investment with Examples. Available at: <https://www.thebalance.com/what-is-a-diversified-investment-3305834>
2. Chialin Chen Design for the Environment: A Quality-Based Model for Green Product Development // Management Science. - 2001. - №2. <https://doi.org/10.1287/mnsc.47.2.250.9841>
3. Прімерова О. К. Особливості розвитку фондового ринку України // Ефективна економіка. - 2016. - №5. - [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4948>.
4. Modern Portfolio Theory. Available at: <https://www.ways2wealth.com/investing/PostId/18/modern-portfolio-theory>
5. Viral V. Acharya, Lasse H. Pedersen, Thomas Philippon, Matthew Richardson. Measuring Systemic Risk. *The Review of Financial Studies*, Volume 30, Issue 1, January 2017. <https://doi.org/10.1093/rfs/hhw088>.

Орлюк В.П.

Студентка МП-2, НаУКМА

МЕТОДИ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМ БОРГОМ

Динамічний розвиток фінансових відносин та міжнародний перерозподіл капіталів викликали необхідність продуманого та системного управління державним боргом. Зокрема, питання зовнішнього боргу в Україні є важливим для більш детального вивчення проблеми.

Макроекономічна стабільність за умови наявності державного боргу визначається за допомогою динаміки частки співвідношення державного боргу до валового внутрішнього продукту з подальшим його зниженням. Важливим питанням при такому аналізі є визначення факторів впливу на кінцевий результат: чи це наслідок цілеспрямованої державної політики або ж це зумовлено трендом економічного розвитку чи інфляційними процесами.

Аналіз динаміки державного боргу України свідчить, що умовах економічних криз уряд країни активно використовував зовнішні запозичення для фінансування потреб та реформ. Зростання обсягу державного боргу в гривневому еквіваленті також відбувалось за рахунок девальвації національної валюти.

Управління державним боргом є сукупністю заходів з виплати відсоткових доходів кредиторам, визначення умов та отримання нових позик. Управління державним боргом можуть здійснюватися такими інститутами як:

1. Центральний банк. Використовується в країнах: Данія, Ісландія та Китай;
2. Міністерство фінансів. Управляє борговими потоками в Канаді, Японії, Кореї, Мексиці, Норвегія, Польща, Іспанія, Швейцарія;
3. Агентство з управління державним боргом. Такі агенції функціонують у Австрії, Швеції, Угорщині, Словаччині, Португалії [2].

Таблиця 1. Динаміка частки державного боргу у ВВП України та європейських країн за 2008-2018 рр., %

Країна	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Країни з агентським типом управління											
Німеччина	65,1	72,6	81	78,7	79,9	77,5	74,9	71,2	68,3	64,5	60,9
Швеція	37,5	41	38,3	37,5	37,8	40,4	45,2	43,9	41,6	40,8	38,8
Управління через Міністерство фінансів											
Україна	13,8	24,9	30,0	27,5	33,7	37,0	63,7	70,3	76,0	71,8	60,9
Чехія	28,3	33,6	37,4	39,8	44,5	44,9	42,2	40,0	36,8	34,7	32,7
Управління через центральний банк											
Данія	33,3	40,2	42,6	46,1	44,9	44	44,3	39,8	37,2	35,5	34,2

Складено автором на основі джерел [3]

Переглянувши динаміку показників складно стверджувати який з видів управління є більш досконалим, адже країни мають різний обсяг зобов'язань та стан економічних процесів для управління. Тому потрібно переглянути мету залучення боргових зобов'язань, в такому випадку можна стверджувати за рахунок зростання якого показника динаміка співвідношення змінювалась.

Аналізуючи управління державного боргу в науковій літературі було визначено визначають *види стратегії управління зовнішнього боргу*:

- *фіскально орієнтована стратегія* – зменшення вартості обслуговування зовнішніх запозичень. Важливим є аналіз вартості та строків запозичень, оцінка ризиків нових запозичень для національної економіки, соціальної сфери та безпеки. Така стратегія управління використовується у Франції, Німеччині, Великобританія, Японія та ін.;

- *нейтральна стратегія* – обслуговування за строками зовнішніх запозичень з акцентом на реструктуризацію заборгованості. За даної стратегії важливої уваги строкам запозиченням не надається важливого значення. Було визначеного стратегію, як стратегія виживання. Подібні ідеї використано в Греції, Естонії, Бельгії;

- *антициклічна стратегія* – зменшення впливу світових та національних криз, швидке відновлення національної економіки та соціальної сфери. Важливим є управління строками та вартістю запозичень, посткризове відновлення економічних процесів. Стратегія обрана державними інститутами таких країн як Швеція, Данія, США [1].

Аналіз науковців О.Л. Шелест та В.Л. Терещенко є підставою для ствердження, що Україна використовує *нейтральну стратегію* управління. В той час, більш доречним за поточної економічної ситуації є використання антикризової стратегії.

Управління державного боргу в Україні здійснюється Міністерством фінансів України за допомогою Державної казначейської служби України. За думками науковців, що досліджують питання державного боргу в Україні необхідно здійснювати за допомогою

створення незалежної агенції з управління державного боргу, що буде підзвітним Верховній раді України, Міністерству фінансів України та Державній казначейській службі України.

Стратегічними напрямками роботи за такої структури повинні бути:

- співпраця з Міністерством фінансів України, Міністерством розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства в Україні, НБУ;
- обмін інформацією між ними в межах компетенції;
- аналіз і оцінка ризиків реалізації боргової політики;
- розробка рекомендацій по хеджуванню (за умови наявності функціонуючого фінансового ринку в Україні);
- введення бази даних кредиторів і боргових зобов'язань;
- формування оптимальної структури боргового портфеля за термінами, відсотковими ставками та видами валют [2].

Список використаних джерел:

1. Софієнко А. П. Особливості механізму управління та обслуговування зовнішнього державного боргу України // Економіка та держава. – 2019. – №. 7. – С. 73-78. – Режим доступу: http://www.economy.in.ua/pdf/7_2019/15.pdf
2. Бугіль С. Я., Мосьондз О. А. Управління зовнішнім державним боргом в Україні та зарубіжних країнах // Молодий вчений. – 2018. – №. 10 (2). – С. 721-725.
3. Сайт статистики Європи (Євростат) – Режим доступу: <https://ec.europa.eu/eurostat/en/web/government-finance-statistics/statistics-illustrated>
4. Лук'яненко, І., Віт, Д. (2017). Системний аналіз формування державної політики в умовах макроекономічної дестабілізації.

Пампуха Є.Ю.

Студентка 4 р. н., НаУКМА

ОСНОВНІ ПРИЧИНИ ГАЛЬМУВАННЯ ВИХОДУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ З ТІНІ

Світова практика засвідчує, що для більшості країн, особливо для тих, що трансформуються, основною причиною тінізації національних економік та, власне, гальмування виходу з тіні є надмірний податковий тягар, а системні вади фінансово-бюджетної політики є чи не найважливішим чинником тінізаційних процесів. Дане твердження стосується і вітчизняної сучасності, оскільки, незважаючи на анонсовані Міністерством фінансів України зміни до податкового законодавства, податкова система дотепер зосереджена на максимальному залученні надходжень до бюджету, без урахування можливих негативних наслідків надмірного фіскального тиску на суб'єктів господарювання та їх намірами щодо подальшої тінізації.

Досвід економічного розвитку засвідчує, що в Україні досі не вдалося створити податкову систему, адекватну умовам перехідної економіки. Податкова система України характеризується складністю нарахування податків та складання податкової звітності, значною кількістю пільг та винятків, наявністю численних підзаконних нормативних актів.

Наявний фіскальний тиск та неефективне податкове адміністрування призводять до того, що прагнення держави легалізувати тіньові капітали та залучити їх до реальної економіки не набуває ефективного втілення. З іншого боку, досвід розвинених країн свідчить, що надмірне оподаткування не є першопричиною тінізації, а зменшення податкового навантаження також не обов'язково призведе до зменшення рівня тіньової економіки. Вітчизняна практика доводить, що в трансформаційних умовах причиною поширення тінізації економіки є недосконалість інституційного середовища, зокрема відсутність цивілізованих, ефективних та легітимних «правил гри».